

pútnický list

november 2018

aktuality a zaujímavosti pútnického turizmu na Slovensku

ZEMPLÍN

VRANOV NAD TOPLŤOU

Prvá informácia o existencii farnosti vo Vranove nad Topľou sa viaže na rok 1314. Titul jej prvého miestneho kostola je spojený s menom Jána Krstiteľa, neskôr sv. Štefana. Vtedy však farskému kostolu ešte neprináležal prívlastok pútnický. Nepatril ani pavlínskemu kostolu, keď ho v roku 1672 prevzali pavlíni do svojej správy od reformovaných evanjelikov. Stalo sa to až po roku 1708, keď bol do neho prenesený obraz slziacej Panny Márie. Od 8. septembra 1708 bol chrám premenovaný na Kostol Narodenia Panny Márie. Od toho dňa sa stal tento chrám vyhľadávaným mariánskym pútnickým chrámom. Od vtedy každoročne na sviatok narodenia Panny Márie (8. septembra) sem prichádzajú veriaci na odpustovú slávnosť. Dňa 19. júna 2008 (po 300 rokoch) bol tento chrám povýšený na titul – **bazilika minor**, čo bolo slávnostne vyhlásené 6. septembra 2008.

PÚTNICKÉ MIESTA ZEMPLÍNA

Michalovce

Humenné	Sečovská Polianka
Klokočov	Trebišov
Krásny Brod	Veľké Kapušany
Michalovce	Vranov nad Topľou
Rafajovce	Vysoká nad Uhom
Sečovce	

Klokočov

POZVANIE

pre jednotlivcov i pútnické miesta

VSTÚPTE do Asociácie pútnických organizácií a prispejte k rozvoju, obnove a osvete putovania na Slovensku. Získate podporu a spoluprácu organizácií, ktoré pôsobia v oblasti pútnictva, dobrovoľníkov, rozšírite si prístup k informáciám, možnosť prezentácie aktivít napr. na veľtrhoch, internete, FB...

info o pútnických miestach na: www.putnickemiesta.sk

CESTA SV. ALŽBETY

Západnou hranicou regiónu Zemplín vedie asi 120 km dlhá pútnická trasa, bohatá na prírodné krásy a historické i sakrálné pamiatky stredoveku, ktorú vytvorili nadšenci cirkevnej turistiky v roku 2011 k úcte sv. Alžbety Durínskej. Cesta vychádza z jej rodiska, mesta Sárospatak a končí sa v Košiciach, v Dóme sv. Alžbety, v najväčšom gotickom kostole Karpatskej kotliny, ktorý je zasvätený tejto svätici. Pútnická cesta sa nesie v odkaze sv. Alžbety: „Robte ľudí šťastnými!“. Je značená symbolom červenej ruže v bielom obdĺžniku. Oficiálnym webov je stránka www.szenterzsebetut.hu. Putovať môžete pešo, na bicykli aj autom. Jednotlivé etapy majú dĺžku od 13 – 18 km/deň.

Sárospatak je menším mestečkom v severovýchodnej časti Maďarska. V roku 1207 sa tu uhorskému kráľovi Ondrejovi II. narodila dcéra Alžbeta. Jej otec nebol láskavým panovníkom. Známe sú jeho spory s bratom Imrichom, ktorého na niektorých územiach zbavil moci. Po smrti Imricha sa stal poručníkom jeho malého syna Ladislava. Aj keď nemu sa však správal veľmi tvrdo až musel byť napomenutý pápežom Inocentom III. Keď malý 5-ročný Ladislav zomrel, stal sa Ondrej jediným právoplatným rodovým nástupníkom na trón uhorského kráľa. Jeho dcéra Alžbeta zomrela v mladom veku ako 24 ročná, ale do dejín sveta i Cirkvi sa zapísala ako zbožná, láskavá a starostlivá kňažná. Inšpirovaná ideálmi svojho súčasníka sv. Františka z Assisi sa venovala najmä opatere chorých. Po smrti jej manžela durínskeho grófa Ľudovíta IV. jeho príbuzní voči nej tvrdo zakročili. Vzali jej deti a vyhnaní ju z hradu Wartburg. Ujal sa jej kazateľ Konrád z Martburgu, ktorý jej pomohol získať späť časť dedičstva, ktoré ona následne venovala nemocnici v Martburgu, kde sa až do svojej smrti v r. 1231 starala o chorých. Za svätú ju v r. 1235 vyhlásil pápež Gregor IX. Je patrónkou sociálnych diel, zdravotníkov a sociálnych pracovníkov. V Sárospatoku - v Kostole sv. Alžbety - sa od roku 2010 nachádza aj relikvia - palica kňažnej Alžbety s vyrezávanou ozdobou v tvare spletaného remeňa. Vďaka bohatému kultúrnemu životu a

početným podujatiam je Sárospatak označovaný ako Atény na brehu Bodrogu. Medzi turistické zaujímavosti mesta patrí Rákocziho hrad, Múzeum, ktoré sídli v reformovanom kolégiu založenom v roku 1531. Tu istý čas žil a pracoval aj Jan Amos Komenský, ktorého v r. 1650 do mesta pozval Juraj II. Rákoczi, aby vybudoval „pansofickú školu“. Známý učencet tu napísal diela Orbis pictus a Škola hrou. Medzi architektonické skvosty patrí aj slávnostná aula Veľkej knižnice, ktorú navrhol významný maďarský architekt 1. pol. 19 storočia - Mihály Pollak. Na sviatok Všetkých svätých sa v Kostole sv. Alžbety konajú renesančné večery v rámci kultúrnych akcií pri príležitosti Zemplínskych dní umenia.

Pútnická cesta vedie prvý deň juhozápadne do stredovekého trhového mestečka Bodrogolaszi. Nachádza sa tu zámok Lónyay, postavený v r. 1860. V súčasnosti v zámku sídli náboženská komunita Chemin Neuf, ktorá celoročne ponúka bohatý pastoračný program. Následne pokračuje severne do veľmi peknej rusínskej dedinky Komlóška a pokračuje do obce Erdőhorvát, preslávené svojím tradičným praclíkom a nevšednými „hobitími“ vínnymi pivnicami.

Druhý pútnický deň vedie približne 13 km dlhá trasa do obce Regéc, ktorá sa nachádza už v lesoch parku Zemplén. Ide o jedny z najkrajších lesov v Maďarsku. Dominantou dedinky je hrad, ktorý patrí medzi najstaršie stredoveké hrady v krajine. I keď ide akoby o „kratší deň“, odporúčame prenocovať na tomto mieste. Nasledujúci deň totiž cesta pokračuje severne do obce Telkibánya. Ide o pomerne náročnejší prechod, kde sa ponúkajú panoramatické výhľady na krajinu. Pútnická cesta prechádza aj okolo pietneho miesta, kde pri leteckom nešťastí v roku 2006 tragicky zahynuli slovenskí vojaci vracajúci sa z Kosova. Pôjdete aj popri impozantných zrúcaninách bývalého kláštora z r. 1371 už v blízkosti Telkibányi. Dnes je to už len menšia obec, avšak v stredoveku bola známa svojimi zlatými dolmi. V r. 1825 tu založili aj prvú výrobu porcelánu v Maďarsku. V Telkibányi na cintoríne nájdeme výnimočné z dreva vyrezávané náhrobníky. Ich forma prezrádza vek, pohlavie aj rodinný stav zosnulých. Štvrtý deň vedie pútnická cesta z Telkibányi cez obec Hollóháza, ktorá je tiež známa svojou porcelánovou produkciou. Tu môžu putujúci nielen spoznať históriu miestnej výroby porcelánu, ale v miestnom múzeu si aj vychutnať bohatú porcelánovú zbierku. V centre obce vedie ku kostolu aj porcelánová kalvária. Na konci dňa máte príležitosť vidieť jeden z najkrajších hradov v krajine: Füzér. Hrad bol pravdepodobne postavený ešte pred smrťou kráľa Ondreja II (otca sv. Alžbety). Koncom 15 storočia tu bola uložená aj svätostefanská koruna. Umiestnenie hradu na sopečnom kuželi (pozn. patrí k 7 maďarským prírodným divom zvoleným v roku 2008) prispievalo k jeho prirodzenej ochrane. Výhľad z hradu ponúka jednu z najkrajších scenérií v Maďarsku.

Posledný deň v maďarskej časti pútnickej cesty sa končia romantické lesy Zempléna a pútnická cesta vedie pútníkov do slovenskej dedinky Nižná Myšľa. Obec predstavuje jedno z najbohatších archeologických nálezísk na Zempléne. Nachádzajú sa tu stopy po osídlení v období praveku. V okolí obce prebieha intenzívny archeologický výskum osídlenia z mladšej doby bronzovej. Nižná Myšľa bola označená za archeologickú lokalitu už v roku 1892. V archeologickom nálezisku Varhégy sa nachádzajú repliky zrubov obydlija zo staršej a strednej doby bronzovej. Exponáty sú vystavované v miestnom múzeu zriadenom v priestoroch bývalého premonštrátskeho kláštora z 13. storočia.

V rokoch 1573 – 1643 sa vlastníkom kláštora stala kalvínska rodina Štefana Katayho, ktorá kláštor prestavala na renesančný kaštieľ. Vedľa kláštora sa nachádza rímskokatolícky kostol sv. Mikuláša, ktorý je dominantou obce. V obci sa zachovalo aj niekoľko sedliackych domov z konca 19. a začiatku 20. storočia. Cez obec prechádza trasa náučného chodníka Horný Abov a cyklotrasa Hornád.

Obe trasy vedú k rekonštruovaným pozostatkom kostolíka zo začiatku 13. storočia nazývaným Koscelek, ktorý sa nachádza južne od obce za riekou Olšava v archeologickej lokalite Koscelek. V blízkosti kostolíka sa nachádza termálny prameň využívaný v minulosti na kúpeľné účely. Dnes je tu malé jazero s lavičkami a ohniskom.

Posledný deň vedie trasa popri brehu rieky Hornád smerom na Kokšov – Bakšu do Košíc, do najzápadnejšej katedrály Európy - k Dómu sv. Alžbety.

Hlavný oltár Dómu sv. Alžbety v Košiciach je výnimočný tým, že pozostáva z dvoch párov pohyblivých krídel, na ktorých umelci zobrazili spolu 48 scén, z toho 12 výjavov zo života sv. Alžbety. Takýto typ pôvodného oltára s trojitou kompozíciou cyklov sa zachoval ako jediný v Európe.

zdroje: www.wikipedia.hu, www.wikipedia.org, www.regec.hu, www.regionhornad.sk, www.niznamysla.sk, www.keturist.sk

Tip na jednodňový pútnický "výlet" Silní vo viere, silní vo vetre

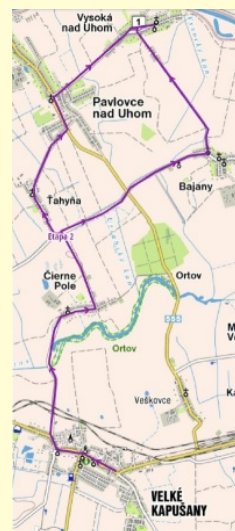
Spoznávajúc región som našla zaujímavé spojenie, ktoré na viedlo k myšlienke jednodňovej pešej alebo cyklistickej púte. Napriek tomu, že november je už ozaj chladný mesiac, malý pútnický výlet sa dá zvládnuť.

Osobnosť mladučkej mučeníčky Anky Kolesárovej a jej príbeh nám v týchto dňoch rezonoval v ušiach častejšie. Mnohí z nás už počuli o pútnickom domčeku vo Vysokej nad Uhom, kde sa stretávajú najmä mladí ľudia a prosia o život v čistote, o odvahu vydávať svedectvo kresťanského života.

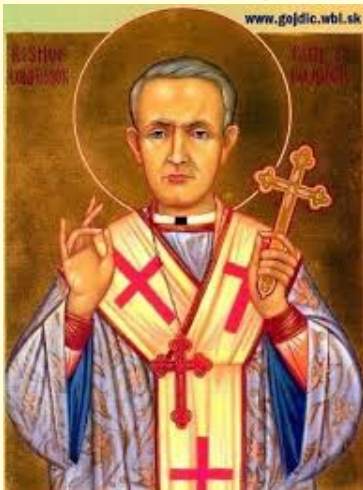
Skúmajúc pútnické miesta Zemplína som našla aj príbeh iného hrdinu viery – o biskupa Pavla Petra Gojdiča. Vo Veľkých Kapušanoch nám Gréckokatolícka cirkev ponúka možnosť uctiť si relikviu tohto mučeníka v chráme, ktorý nesie jeho meno. Chrám Pavla Petra Gojdiča bol konsekrovaný v roku 2008. Vtedajšiemu duchovnému správcovi farnosti veľmi záležalo na výbere vhodného silného patróna pre vznikajúcu farnosť a rozhodol sa práve pre osobnosť biskupa – mučeníka. Relikviu blahoslaveného priviezli z Prahy od o. biskupa Kočiša. Z tohto malého mestečka sa celkom pohodlne dostanete do Vysokej nad Uhom. Vyrazíte smerom na Čierne Pole a odtiaľ buď smerom na Tahyňu alebo Bajany. Prejdete alebo obídete (podľa zvoleného smeru) Pavlovce nad Uhom a už vojdete do rodiska Aničky Kolesárovej.

Nech je pre pútníkov táto cesta posilnením vo viere. Príbehy oboch blahoslavených môžu byť povzbudením, že vernosť sa žije nielen v čase bezpečia, ale aj v čase skúšok. V súčasnosti, keď vidíme ťažké pády niektorých katolíckych kňazov a biskupov, sa môžeme pozrieť aj cez sivé zinné mraky hore k nebu a prosiť svätých kňazov a biskupov, aby svojím príhovorom chránili zbožnosť, vernosť a vytrvalosť našich duchovných pastierov.

Mária Prekopová

Životný príbeh „nezlom(e)ného biskupa“

Pavol Peter Gojdič sa narodil 17. júla 1888 v Ruských Peklňanoch v rodine gréckokatolíckeho kňaza Štefana Gojdiča. Bol veselej povahy, mal výrazný hudobný talent, hrával na cimbele. Vždy sa verejne a hrdó hlásil k rusínskej národnosti. Študoval teológiu v Prešove a Budapešti. Už ako bohoslovec dostal od svojho špirituála usmernenie do života: „Život nie je ťažký, ale veľmi vážny!“ V roku 1911 bol v katedrále sv. Jána Krstiteľa v Prešove vysvätený za kňaza. V r. 1922 vstúpil do monastiera baziliánov na Černej hore pri Mukačeve, kde prijal rehoľné meno Pavel. V osobnom smerovaní chcel žiť skromne, pokorne v askéze, ale Boží plán ho viedol k verejným úlohám. V roku 1927 ho v bazilike sv. Klimenta v Ríme vysvätili za biskupa. Keď sa po vysviacke stretol s pápežom Píom XI. dostal od neho zlatý kríž so slovami: „Tento kríž je iba slabým symbolom tých veľkých krížov, ktoré na teba zošle Pán Boh, môj synu, v Tvojej biskupskej službe“. V roku 1939 bol vymenovaný aj za apoštolského administrátora mukačevskej apoštolskej administratúry na Slovensku. V r. 1940 bol v Prešove intronizovaný za sídelného prešovského biskupa a v r. 1946 bola potvrdená jeho právomoc nad gréckokatolíckimi na území celého Československa. Už ako pomocný administrátor si zvolil program: Spomocou Božou chcem byť otcom sirôt, pomocníkom chudobných a tešiteľom zarmútených.“ Jeho biskupským heslom bolo: „Boh je láska, milujme ho!“

Ako biskup sa zaslúžil o povznesenie duchovného života kňazov a veriacych. Veľmi mu záležalo na správnom slávení bohoslužieb a dodržiavaní cirkevných sviatkov. Zriaďoval nové farnosti, podporil stavbu Prešovského sirotinca. Výrazné boli jeho aktivity v školstve – založil Gréckokatolícke gymnázium v Prešove, podporoval učiteľskú akadémiu, seminár, internáty. Staral sa o vydávanie duchovnej literatúry, časopisov. Za jeho láskavý, pozorný a dobročinný vzťah k ľuďom ho nazývali „mužom zlatého srdca“.

Charakterizovala ho vŕcna láska k Eucharistickému Spasiteľovi a veľká úcta k Božskému Srdcu. Už ako bohoslovec v seminári v Budapešti sa zasvätil Božskému Srdcu a neskôr to každé ráno potvrdzoval slovami: „Všetky modlitby, obety a kríže obetujem ako náhradu za hriechy celého sveta“. Bol veľkým čiteľom Matky Božej a ako mariánsky čiteľ mal vo svojej biskupskej kaplnke obraz Klokočovskej Panny Márie, pred ktorým sa dennodenne modlil a porúčal seba i celú eparchiu pod jej ochranu.

Jeho viera bola vystavená ťažkej skúške v čase snáh Komunistickej strany Československej zrušiť gréckokatolícku cirkev. 28. apríla 1950 bol zatknutý a internovaný a súčasne bola administratívne zrušená aj gréckokatolícka cirkev. Vo vykonštruovanom procese ho odsúdili pre vlastizradu na doživotie. Vo väzení bol vystavovaný fyzickému a psychickému nátlaku, často ponižovaný, musel vykonávať najťažšie a najpodradnejšie práce. Nikdy sa však nežaloval, nežiadal výhody. Každú chvíľu využíval k modlitbe a tajne slúžil sv. liturgie. Na základe amnestie v roku 1953, vydané prezidentom A. Zápotockým, bol jeho trest zmenený z doživotia na 25 rokov odňatia slobody. Mal vtedy 66 rokov a jeho zdravotný stav sa stále zhoršoval. Ďalšie žiadosti o amnestiu boli zamietnuté. Mohol sa dostať z ťažkého väzenia na slobodu len vtedy, ak by zaprel svoju vernosť Cirkvi a pápežovi. Dostával rôzne ponuky, ako o tom svedčí udalosť, na ktorú si neskôr spomínal takto: Vo väznici v Ruzyni ho v reprezentačnej miestnosti, kde ho doviedli z cely, prijal uniformovaný vysoký dôstojník. Oznamoval mu, že z tejto miestnosti pôjde rovno do Prešova, ak je ochotný stať sa patriarchom pravoslávnej cirkvi v Česko-Slovensku. Biskup túto požiadavku odmietol s ospravedlnením, že by to bol strašný hriech proti Bohu, zrada na Svätom Otcovi, na vlastnom svedomí a na veriacych, z ktorých mnohí v tomto čase trpeli. Aj v najťažších chvíľach bol odovzdaný do Božej vôle, ako o tom svedčia aj jeho slová: „Veru neviem, či by bolo hodno zameniť korunu mučeníctva za dva, či tri roky života na slobode. No ja to ponechám na milého Pána Boha, nech on rozhodne“. Pri príležitosti jeho 70-tin mu do väzenia poslal telegram aj pápež Pius XII. Podľa svedkov to bol pre trpiaceho biskupa jeden z najkrajších momentov vo väzení. Biskup Gojdič sa vždy modlil za šťastnú smrť. Veľmi si prijal zomrieť zaopatrený sviatosťami v deň svojich narodením. Obe želania sa mu splnili. Na nemocničnú izbu v leopoldovskej väznici bol premiestnený otec Alojz Vrána, ktorý ho vyspovedal. Očítym svedkom posledných chvíľ bol spoluväzeň a – ošetrovateľ – František Ondruška, ktorý spomínal: „Obdivovali sme ho. Jeho veľkosť bola v jeho nevyjadriteľnej skromnosti, pokore a v skutočnom detinskom vzťahu s Bohom. Chatrná telesná stavba, jeho oči a celá tvár prezrádzali strašné utrpenie, no z jeho úst sme nikdy nepočuli slovo stažnosti. Až do konca svojho života prechovával nesmiernu lásku k svojim kňazom a veriacych. S vďačnosťou spomínal na jednotlivých kňazov, na cirkevné slávnosti a s nadšením hovoril o dôvodoch jednoty gréckych katolíkov s rímskou cirkvou.“ Vo väzenskej nemocnici sa konala kontrolná návšteva úradného lekára Ministerstva vnútra. Na každej izbe úradnú kontrolu spravidla prísušný lekár – väzeň, ktorému bola izba zverená. Na izbe číslo dva to robil Dan. Keď prišli k lôžku väzňa Gojdiča, Dan ho účtovo predstavil úradnému lekárovi: „Toto je pán biskup Gojdič z Prešova.“ Tento lekár zaujal nanajvýš úctivú pózu a s úsmevom biskupovi povedal: „Tak, excelencia, som rád, že som prvý, ktorý vám to môže povedať. V najbližších dňoch idete domov. Vzhľadom na váš zdravotný stav sa vám trest prerušuje. O veci je už rozhodnuté, čaká sa iba na formálnu právoplatnosť rozhodnutia.“ Táto reč rozbúrila pokojnú hladinu biskupovho srdca, vzničila nádeje a túžby po živote na slobode. Ak človek sám u seba alebo u iných nemôže zmeniť počínanie udalosti, má trpezlivo znášať ich priebeh, kým Boh nerozhodne inak. František Ondruška spomína na to obdobie takto: „Práve ja som mohol povedať túto radostnú správu pomocnému prešovskému biskupovi Vasilovi Hopkovi, ktorý v tom čase tiež bol hospitalizovaný na izbe číslo päť. Bol som však veľmi prekvapený, keď biskup Hopko označil svoju informáciu za nepravdivú. Doslova mi povedal: „On nemôže ísť domov. On musí zomrieť tu, vo väznici.“ Nerozumel som tomu. Na vysvetlenie uviedol skutočnosť, že pred časom o trojici slovenských cirkevných hodnostárov Terézia Neumannová z Konnesreuthu povedala: „Jeden z týchto troch bude mučeníkom Cirkvi,“ i keď presne neoznačila, ktorý z nich. Medzi tými troma mala byť osoba biskupa Gojdiča. Ale dvaja v tom čase už boli mŕtvi, tak jej predpoved sa vzťahovala iba na neho.“ Biskup Gojdič neskrýval pred svojím ošetrovateľom ani lekárom predtuchu smrti, pocit, že nastávajúce dni sú už poslednou etapou jeho života. František Ondruška potvrdil, že otec biskup Pavol Peter Gojdič zomrel 17. júla 1960.

Pochovali ho na väzenskom cintoríne a jeho hrob označili číslom 681. V roku 1968 boli jeho telesné pozostatky exhumované a uložené v Kaplnke sv. apoštolov Petra a Pavla v Prešove. Neskôr boli na príkaz štátnych orgánov premiestnené do katedrálnej krypty. Od roku 1990 sú uložené v sarkofágu v kaplnke prešovského gréckokatolíckeho chrámu sv. Jána Krstiteľa. 4. novembra 2001 bol Pavol Peter Gojdič pápežom Jánom Pavlom II. vyhlásený za blahoslaveného. Bol vyznamenaný Rádcom T.G. Masaryka a v roku 2000 mu bolo na návrh Vlády SR udelené aj štátne vyznamenanie Pribinov kríž I. triedy obe in memoriam. V roku 2007 mu Komisia pre rozpoznávanie spravodlivých udelila čestný titul Spravodlivý medzi národmi. Gréckokatolícka cirkev slávi jeho sviatok 17. júla.

zdroje: www.mpc-edu.sk, www.sk.wikipedia.org, www.zivotopisysvatych.sk

Humenné Vihorlatské múzeum /kaštieľ/ a múzeum ľudovej architektúry, **Trebišov** vlastivedné múzeum, **Michalovce** Zemplínske múzeum, NPR **Senianske rybníky**, NP **Poloniny**, ChKO **Vihorladské vrchy** s jazerom **Morské oko**, rekreačné strediská **Veľká Domaša** a **Zemplínska Šírava**, Vinohradnícka oblasť **Tokaj**, **Medzilaborce** múzeum A.Warhola, **Stropkov ZOO**, **Snina** galéria, **Sobrance** múzeum gitár, **Klin nad Bodrogom** najnižší bod na Slovensku,, **Malé Trakany** piesková pláž na brehu Tisy, **Parchovany** park

Zaujímavosti

HRADY, ZÁMKY, KAŠTIELE

Stropkov kaštieľ a zaniknutý hrad, **Michalovce**, **Snina**, **Kamenica nad Cirochou**, **Borša**, **Hraň**, **Pribeník**, **Veľké Trakany**, **Kráľovský Chlmec**, **Streda nad Bodrogom**, **Pozdišovce**, **Trebišov**, **Stakčín** kaštiele, hrady **Čičava**, **Brekov**, **Jasenov**, **Vinné**, **Tibava**, **Zemplín**, **Veľký Kamenec**

zaujímavé SAKRÁLNE SKVOSTY

drevené kostolíky **Uličské Krivé**, **Krásny Brod**, **Topoľa**, **Inovce**, **Jalová**, **Ruská Bystrá**, **Kalná Rostoka**, **Vyšný Hrabovec**, **Šmigovec**, **Hrabová Rostoka**, **Ruský Potok**, **Strihovce**, **Stropkov** /diecézna svätyňa/Kostol Najsvätejšieho Tela Pána, **Vranov nad Topľou** Bazilika narodenia Panny Márie, **Michalovce** Kostol narodenia Panny Márie, **Vinné** Kostol sv. Anny, **Trebišov** Kostol navštívenia Panny Márie,

Ložin Kostol sv. Petra a Pavla, **Budkovce** Kostol Najsvätejšej Trojice, **Ruská** Kostol sv. Kríža, **Brehov** Kostol sv. Františka z Assisi, **Svätušie** kostol Reformovanej kresťanskej cirkvi, **Leles** premonštrátske opátstvo Svätého kríža a kamenný most sv. Gottharda

Mnohí sa ma pýtajú koľko má vážiť "pútnický" batoh. Čo si majú so sebou brať, čo nie...

Na niektoré púte posielam ľuďom aj orientačný zoznam vecí, aby si nebrali zbytočnosti, ktoré by im neskôr na ceste prekážali. No nielen na pešej púti môžem premýšľať o záťaži, o „batohu“, ktorý si každý deň opäť vyložím na chrbát.

Keď som išla prvý krát na dlhšiu púť trepala som so sebou neuskutočne veľa zbytočných vecí. Na ceste do Compostely som spoznala, že som v tom nebola sama:) V albergoch sa pravidelne objavovali krabice, do ktorých mohli pútnici odložiť tieto svoje "nevyhnutné zbytočnosti". Aj ja som po prvých dňoch riadne zredukovala obsah batoha. Mala som tam však jednu vec, ktorú, i keď som ju chcela odložiť, nemohla som. Išlo o malý turistický plynový horák. V podstate už v prvých dňoch som zistila, že ho nepotrebujem, lebo albergery boli vybavené sporákmi. Volala som preto bratovi, ktorý mi ho požičal, s otázkou, či ho môžem "hodiť" do krabice v albergu. Nedovolil mi to. Vraj taká vec sa nevyhadzuje. V rešpekte, že nejde o moju vec som teda niesla "zbytočný" horák celých 800km. Neuvedomila som si jeho skutočnú hodnotu, význam. Až do teraz...

Dnes opäť premýšľam o váhe svojho aktuálneho "batohu". Niečo vyhodím, keď je záťaž veľká. Uvažujem, čo z vecí, ktoré nesiem, z povinností, ktoré mám, mi do "batohu" vložil Boh, čo som si tam dala sama a čo mi tam prihodili iní, možno s prosbou: "odnesieš mi to, mne sa to nezmesť", alebo len v náhlade môjho brata: "to nevyhadzuj, to je drahé".

Na púťach som spoznala aj rozmer, ktorý som ja nebola schopná uskutočniť. Videla a stretla som ľudí, ktorí v batohu niesli kamene. Kamene obety, kamene lásky. (pozn. možno sa niektorým z vás vybaví v myslí spomienka na Cruz Fero.) Nový rozmer ku mne prichádza práve v náročných dňoch. Dokážem niesť "kameň" v batohu? Bratov turistický horák som pred tými x-rokmi, počas celej cesty, vnímal len ako "oštaru". Nevedela som mu dať hodnotu lásky.

Chcela by som žiť aj tento iný, "nepraktický", rozmer a premieňať "horáky" v mojom batohu na dary.

„STRATENÉ“ PÚTNICKÉ MIESTA - Runina

Ako sa občas hovorí „do slova a do písma“ zabudnutá, „pánu bohu za chrbtom“ sa nachádza dedinka Runina. Pútnické miesto skryté v nevšednej, neobjavenej krajine.

Runina je najvyššie položená obec nielen v Sninskom okrese, ale aj v celom regióne Zemplín. Je východiskovým bodom do Národného parku Poloniny, leží v Bukovských vrchoch. Vzhľadom na odľahlosť a izolovanosť obce od iných sídiel má Runina výborné podmienky na pozorovanie nočnej oblohy. Obec je súčasťou územia Parku tmavej oblohy Poloniny, ktorý je z pohľadu svetelného znečistenia najtmavšou oblasťou na Slovensku. Astronomické pozorovania je možné vykonávať priamo v obci, verejné osvetlenie sa v obci vypína o 21:00 hod. a v lete sa nezapína vôbec. V strede obce je pravoslávny murovaný kostol z r. 1956 s dreveným ikonostasom, ktorý nahradil pôvodný drevený kostol ("cerkva") sv. Bohorodičky z r. 1796, ktorý bol ťažko poškodený v prvej svetovej vojne.

Pútnické miesto, ktoré Vám chceme predstaviť sa volá Tri studničky. Nachádza sa v lesoch, asi 2 km nad obcou a spoľahlivo Vás k nemu privedie zelená turistická značka, ktorá vedie až na Ďurkovec. Táto trasa kopíruje niekdajšiu gazdovskú cestu, po ktorej sa kedysi zväžalo seno. Turisti môžu pokračovať po červenom turistickom chodníku v smere Nová Sedlica – Kremeneč – Riaba skala – Ruské sedlo – Černiny – Malý Horský.

Modrá turistická značka Vás privedie do zaniknutej obce Smerekovica a vysídlenej obce Ruské. Po tejto trase, ktorá bola kedysi známa ako obchodná tzv. Kamenná cesta a viedla z Michaloviec do Baligródu sa dostanete do Ruského sedla s možnosťou pokračovať do Poľska. Cyklisti majú možnosť využiť Poloninskú cyklotrasu zo Stakčína do Novej Sedlice.

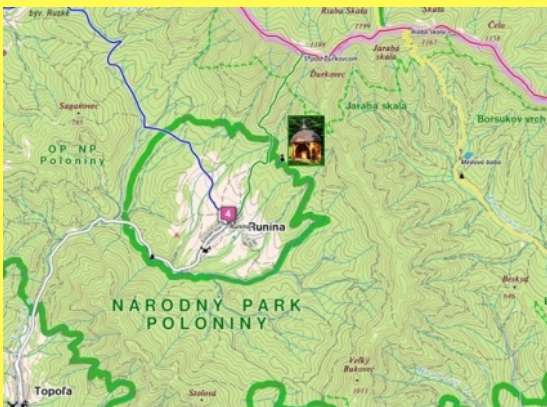
Na pútnické miesto Vás z Runiny privedie aj žltá lokálna značka, alebo môžete ísť aj po poľnej ceste do kopca, ktorá ponúka z kopca krásne výhľady na Runinu.

Pútnické miesto bolo do obdobia druhej svetovej vojny pomerne často navštevované, avšak neskôr upadlo do zabudnutia. Snahy miestnych ľudí a duchovného správcu o. Nikolaja Rusiča však viedli k jeho obnove. V roku 2012 tu posvätili pravoslávnu kaplnku Panny Márie, pri ktorej sa každoročne v lete koná pútnická bohoslužba. Neďaleko kaplnky posvätili aj tri pramene (Tri studničky), s vodou, ktorá ľuďom prináša úľavu. Pútnické miesto opäť navštevujú pútnici a turisti nielen zo Slovenska ale aj z Poľska.

Tí, ktorí sa tu zastavia, sa oboznamujú s príbehom malého 9-ročného chlapca – Jurka Regulu, pastierika kráv. V roku 1927 sa mu na tomto mieste údajne zjavila Panna Mária. Chlapcovi spočiatku uveril len miestny gréckokatolícky učiteľ – p. Popovič, ktorý cestu k miestu olemoval obrázkami Panny Márie a udržoval ju. K studničkám postupne začali prichádzať veriaci, neskôr procesie. I keď cirkev dodnes nepotvrdila pravosť zjavenia, miesto modlitby je stále živé. Tradícia púti sa pomaličky obnovuje.

Zaujímavosť: Ak pôjdete autom, cesta do Runiny prechádza cez obec Topoľa. Nachádza sa tu gréckokatolícky drevený kostol sv. Michala Archanjela. Bol postavený v roku 1700. Je to trojpriestorová zrubová stavba bojkovského typu, ktorú umiestnili na strmom kopci nad dedinou. Pri kostole sa nachádza vojnový cintorín z prvej svetovej vojny, kde je pochovaných 240 vojakov.

zdroj: www.hornyzemplin.korzar.sme.sk, www.infoglobe.sk, www.rusyn.sk,
www.dobrenoviny.sk, www.humenne.dnes24.sk, www.wikipedia.sk
foto: Jiří Komárek (kaplnka), Vojtěch Blížňák (tri studničky)

Vranovská púť do Čenstochovej je asi najstaršou pešou púťou v novodobom Slovensku - v tomto roku ste pripravili už 28. ročník...

Kto bol iniciátorom tejto myšlienky?

Písal sa rok 1990. Teda rok po nežnej revolúcii. Na začiatku septembra 1990 boli do Vranovskej farnosti pozvaní pracovať dvaja kňazi otcovia pavlíni z Poľska. Ako viete generálny dom otcov pavlínov je na Jasnej Hore v Čenstochovej. Približne o necelé dva mesiace neskôr sa začalo hovoriť o príprave na 6. svetové stretnutie mládeže so svätým otcom Jánom Pavlom II., pri príležitosti sviatku Nanebovzatia Panny Márie 15. augusta. Toto stretnutie sa malo konať práve v Poľsku a priamo na Jasnej Hore. Vtedy prišiel o. Gregor Wach OSPPE (jeden z tých otcov pavlínov) s myšlienkou zúčastniť sa s vranovskou mládežou na tejto udalosti. Nadšenie bolo, otázka bola: ale ako? A keďže poliaci majú akosi „v krvi“ pešie putovanie, navrhol spomínaný pavlín ísť na toto stretnutie peši.

Čo bolo nevyhnutné potrebné pripraviť na úplnom začiatku? Ako ste vytvárali plán púte? Ako ste riešili "služby" pre putujúcich? Čo ste dokázali zabezpečiť?

Výhodou bolo, že o. Gregor už niekoľkokrát pešie púte absolvoval (práve na Jasnú Horu), a tak mal predstavu, čo všetko bude treba zabezpečiť. Samozrejme najdôležitejšie bolo premyslieť trasu na každý jeden deň. Zabezpečiť bolo treba odvoz batožiny - teda zohnať veľké sprievodné auto aj so šoférom na 14 dní, ďalej celodenné stravovanie na každý deň pre cca 50 ľudí, nocľah, návrat domov a v tom čase bolo dosť dôležitou vecou vybaviť aj prechod cez colnicu. Pri príprave spomínanej prvej púte všetko stálo a padalo na ľuďoch a ich ochote spolupracovať. Treba podotknúť, že pri prvej pešej púti sa dĺžka trasy 400 km zdala nezvládnuteľná. Vtedy to vyvolávalo úžas na tvárach a naopak dnes tento fakt vyvoláva už len úsmev na perách. Ale vrátim sa k prvej pešej púti. Oslovení ľudia, ktorí vtedy súhlasili s pomocou síce nemali predstavu, ako to bude prebiehať, ale viera, že ide o dobrú vec im pomáhala urobiť veci tak, ako najlepšie vedeli. Veľká pomoc bola zo strany domácich farárov (kade viedla trasa pešej púte), ktorí dokázali nadchnúť svojich farníkov, aby pre pútníkov pripravili občerstvenie, či obedy, alebo aby ich prijímali na nocľah. Prvá pešia púť priniesla všetkým zúčastneným množstvo duchovných zážitkov a bola po všetkých stránkach obohatením. Pútnici objavili skutočnosť, že nie je podstatný cieľ cesty, ale samotná cesta je podstatou. Preto na ďalší rok, aj keď už nemalo byť na Jasnej Hore žiadne stretnutie so svätým otcom sa (s veľkým odhodlaním) na pešiu púť vybrali opäť, a na ten istý sviatok Nanebovzatia Panny Márie dňa 15. augusta. Tohto roku 2018 už to bola 28. pešia púť.

Čo ste riešili ako organizátori v tomto roku? Máte už "zabehnutú rutinu? Vytvárate aj teraz po rokoch niečo nové? napr. nové úseky cesty, oslovujete nové skupiny ľudí...

Počas prvých 10 peších púti (1991-2000) sa menila niekoľkokrát trasa pešej púte. Veľký vplyv mali colné prechody, ktoré postupne vznikali na hraniciach s Poľskom a boli stále bližšie k mestu Vranov. Vďaka tomu sa po siedmych rokoch 1998 skrátila dĺžka vranovskej pešej púte o celý jeden deň. Dnes už je v podstate trasa rok čo rok tá istá a nemení sa. Ďalej pri prvej pešej púti r. 1991 bol komplikovaný príchod pútníkov domov. Domov pútníci cestovali vlakom a trikrát museli prestupovať. V roku 1993 sme riešili prívod pútníkov autobusom. V tom čase, ale po pútníkov do Poľska, nesmel ísť cez hranicu prázdny autobus. Preto sme to vymysleli tak, že poľský autobus nás privážal na slovenskú colnicu. Pútníci s batožinou peši prechádzali cez hranicu a na Slovenskej strane sme nastupovali do slovenského autobusu, ktorý nás zaviezol domov. Takto to bolo do roku 1998. Dnes samozrejme, už nie sú colnice a tento problém už prestal byť problémom. Čo sa týka techniky, za tie roky sa vylepšilo ozvučenie počas putovania. Najprv sme sa „trápili“ s ťažkým megafónom a mikrofónom pripojeným k nemu káblom. Ten vždy bolo treba mať na očiach a držať vo vzduchu. Dnes po dvadsiatich siedmych rokoch putovania máme modernejší ľahší megafón a kvalitné bezdrôtové mikrofóny. Tiež sa obmieňa pútnický spevník. Každá zostava pútníkov mala svoj obľúbený repertoár piesní, ktoré nemohli na púti chýbať a ani v spevníčku. Tohto roku 2017 opäť vyšlo ďalšie vydanie pútnického spevníka, keď sa nemýlim tak už šieste. Naposledy sa tento spevník menil v roku 2012. Ďalej každý rok sa mení logo a motto pešej púte, ktoré sa tlačí na tričká, šatky a na pútnický program. Na

túto tému potom duchovný otec púte rozvíja úvahy a kázne počas celej púte. A čo sa ešte mení? No predsa prichádzajú rok čo rok noví pútníci, ba nová generácia pútníkov. Je úžasné vidieť, že sa púti zúčastňujú už dospelé deti pútníkov, ktorí boli na prvej pešej púti ako 18-19-násťročníci.

Ako putuje organizátor púte? Sťahate si popri povinnostiach, ktoré na púti máte aj "zažiť" púť? Alebo je skôr o službe pre pútníkov a vy osobne si "vychutnáte" púť v inom čase, v súkromí?

Je faktom, že poverený človek – spoluorganizátor má isté veci na starosti. Tie má vyriešiť a do istého času vybaviť, ale potom už má priestor na to „vychutnávanie si“ putovania. Takto nejako to fungovalo.

Premýšľate aj o značení tejto trasy? Mohla by sa z tejto púte stať aj celoročná pútnická cesta do Čenstochovej?

No nad tým sme neuvažovali. Ale snád' by to šlo, keby existovali v miestach nocľahu vybudované nocľahárne, ako tomu je napr. na ceste do Santiaga de Compostela. Niektoré časti trasy vranovskej pešej púte sú naozaj veľmi pekné a dalo by sa nimi putovať aj napr. v jari či v jeseni. Avšak niekde by to bolo komplikovanejšie, keďže časť trasy v istých úsekoch vedie popri diaľnici (napr. vstup do mesta Krakov).

Myslíte si, že by bolo dobré, prospešné keby sa na Slovensku rozbegli napr. podporné praktické "tréningy", duchovné cvičenia pre organizátorov púti, sprievodcov pútníkov?

Hlavným organizátorom vranovskej pešej púte boli a sú kňazi a pokiaľ viem, tí majú svoje pavlínske duchovné cvičenia počas roka. Čo sa týka podporných tréningov, či duchovných cvičení pre spoluorganizátorov, tak sa mi zdá zvláštne, aby všetci títo ľudia mali absolvovať nejaké duchovné cvičenie (či praktické tréningy), a to kvôli tomu, aby sa pripravili na samotnú pešiu púť. Veď pešia púť je sama o sebe duchovným cvičením a mala by ňou byť aj pre tých, ktorí sa na jej priebehu podieľajú (kuchárky, vodiči áut, lekár, riadenie dopravy, speváčky, gitaristi, tlač tríciek a programov...). Ja vranovskú pešiu púť vidím, ako pútnickú rodinu na duchovných cvičeniach, kde treba urobiť nejaké služby a niektorí z pútníkov sú nimi poverení vopred ešte pred púťou, aby neboli „hluché miesta“. Takéto poverenie istou úlohou sa zopakuje potom na ďalší a ďalší rok, pričom sa oslovujú ľudia, ktorí už na púti boli a tak vedia o čo ide a čo ich čaká. Teda oslovujú sa ľudia, ktorí majú už „absolvovaný tréning“ z minulých púti. Inými slovami pútníckí organizátori „vychovejú“ nových pútníckych organizátorov. Z môjho uhla pohľadu toto pokladám za najlepšiu prípravu. Samozrejme môže ísť o špecifikum vranovskej pešej púte, ktoré by možno na iných púťach neprichádzalo do úvahy.

V čom vidíte prínos pešej púte? Čo posilňuje Vaše odhodlanie budúci rok opäť sa venovať opäť organizačným prípravám pešej púti?

Prečo ľudia idú putovať peši? No, niektorí si tam idú niečo vyprosiť, niektorí idú ďakovať, niektorí idú duchovne pookriať, niektorí idú vypnúť a duchovne „zresetovať“ hlavu. Inými slovami závisí to na samom pútníkovi, z akého dôvodu sa na pešiu púť vyberie. Úžasné na tom je, že pešia púť to tomu pútníkovi v konečnom dôsledku dá. A v čom vidím hlavný prínos pešej púte? Vranovskú pešiu púť pokladám za dynamicky využitý čas so zreteľom na Boha a v spoločenstve ďalších veriacich. Za dynamický preto, lebo všetko, čo sa tam deje, sa deje za pochodu: spev, modlitba, rozjímanie, rozprávanie, počúvanie, diskusia... Okrem toho samotná dĺžka putovania 14 dní zaručuje úplne vypnutie a duchovné obohatenie. A čo posilňuje moje odhodlanie venovať sa organizačným prípravám? Pešia púť mi dala duchovne veľmi veľa a som za to vďačná. Pešiu púť považujem za Boží dar. Verím tomu, že tak ako mne, by mohla priniesť duchovný ošoh aj ďalším. Myšlienka na to, že chcem dopriať zažiť ducha putovania aj iným generáciám, ma pobáda k tomu, aby som vždy, keď ma oslovia o pomoc pri jej zorganizovaní, urobila všetko, čo je v mojich silách, aby sa v pešom putovaní z Vranova nad Topľou do Čenstochovej pokračovalo i naďalej.

Ďakujem Vám veľmi pekne za rozhovor a prajem veľa požehnaní do ďalšieho pútnického ročníka!

Pútnický list vydáva Asociácia pútníckych organizácií.

Texty pripravili: Mgr. Mária Prekopová, František Turanský, Mgr. Žaneta Šušolíkova

Fotografie: František Turanský, Ing. Vladimír Šušolík • Grafické spracovanie: Alfa a Omega, s.r.o.

Svoje postrehy, rady a pripomienky posielajte na adresu: putnickiemista@gmail.com

Asociácia pútníckych organizácií, Farský úrad, 913 31 Skalka nad Váhom I/41

NEPREDAJNÉ, VOĽNE ŠÍRITEĽNÉ